

ROZMASÍROVAT UŠI

Jana Šrámková

Po výrazném úspěchu dvou velkých monografií hudebního publicisty Pavla Klusáka o Karlu Gottovi (*Gott. Československý příběh*) a první dekádě Semaforu (*Suchý & Šlitr. Semafor 1959–1969*) se nově knize *Ženská práce* dostává mediálního ohlasu. Autor v rozhovorech tvrdí, že jde o jeho nejdůležitější knihu, a také má co vysvětlovat: proč je to on, muž, kdo přichází s knihou o ženách *hudebnicích, které proměnily scénu a společnost*, které svým talentem, tvůrčím zápallem a někdy přímo hlavou proti zdi prorážely skleněný strop a ustavovaly právo žen prožívat a formulovat vlastní příběh samy za sebe? Nezní snad claim na obálce knihy *Popová historie, jak ji psaly ženy*? Klusák samozřejmě umí dobře a elegantně odpovět, ale že je taková otázka lichá, dokládá především samotná kniha a způsob, jakým příběhy jedenácti zásadních hudebnic popmusic a jednoho hnutí vypráví.

Samostatné kapitoly jsou řazeny chronologicky od Billie Holiday přes Carole King, Ninu Simone, Joni Mitchell, Patti Smith, Yoko Ono, Kate Bush, Laurie Anderson a Suzanne Vega po Riot Grrrl, Björk a PJ Harvey. Ve funkčním poměru kombinují životopisné informace a dobový společenský a kulturní kontext s podrobným přehledem tvůrčí dráhy, uměleckého vývoje a kariérních zlomů.

Autor naplno uplatňuje jak impozantně širokou erudici, tak talent, který prokázal v předchozích monografiích, ale třeba i v drobném svazku *Uvnitř banánu*, kde příběhy méně známých i zcela marginálních (ba i smyšlených) hudebníků brousí ve skvostné textové miniatuře. Klusák zkrátka umí vyprávět. Časovat informace, budovat napětí, otevírat souvislosti, připravit pointy.

Co však pojí osudy hudebnic natolik odlišných, že jejich jména musí stát na obálce každé jiným výrazným fontem (které všechny vytvořily ženy)? Není kritérium stejného pohlaví trochu málo? Nebylo by jejich tvorbě důstojnější představit Billie Holiday spíše po boku Franka Sinatry, Joni

Pavel Klusák
Ženská práce
Host, Brno 2026
368 stran

Mitchell vedle Boba Dylana, Yoko nechat u Johna a girls třeba v řadě s Nirvanou? Protagonistky totiž rozhodně nepojí ani stejný pohled na feminismus: jedny ho hlasitě prosazovaly, staly se součástí některé z vln, některé neměly potřebu ho akcentovat a jiné se od něj třeba distancovaly.

Pojítka jejich příběhů je však daleko hlubší než názory nebo hudební žánry. Všechny bez rozdílu musely a musejí celou kariéru překonávat obtíže, které nestály v cestě jejich mužským kolegům. Vysvětlovat a vyžadovat věci, které byly jiným dopřávány automaticky. Vzdorovat a přes nedůvěru dokazovat, že jsou schopny nejen zpívat, ale také něco složit, dokonce to zaranžovat, nebo svoje dílo nedejbože bez dozoru produkovat a snad i vlastnit.

Že musela Billie Holiday bojovat s drsnými konsekvencemi rasové nerovnosti nás asi nepřekvapí tolik, jako že musela na začátku kariéry sbírat při koncertech

bankovky ze stolků skřípnutím mezi stehna. Její boj probíhal na mnoha rovinách. A tak je to i u ostatních, bojují za své tvůrčí možnosti, za kontrolu nad vlastní tvorbou, sebeobrazem a samozřejmě proti sexualizaci a objektifikaci svého těla. Jakkoli se v ubíhající chronologii knihy možnosti a postavení žen-umělekyn mění, ještě i Björk se v předposlední kapitole, po třiceti letech závratně úspěšné kariéry, potýká s tím, že když přizve k práci na albu spolupracovníka, novináři automaticky předpokládají a píší, že je autorem nebo producentem hudby on a ona pouze vokálem.

Ženská práce není žádný text pro bariéry. Jsou to uměřeně vyprávěné příběhy, kterými dokola prosvítá úmorná, vleklá a neustále opakovaná nutnost bojovat, vysvětlovat, přesvědčovat, tláčit, bránit se, bouřit, stahovat se, ukončovat, zkrátka vyčerpávat umělecký potenciál na budování podmínek v mužském světě.

Díky textu ale není bolestínská, ostatně jde o globálně úspěšné ženy. Příběhy spojuje naděje, že změna je možná, že se děje a ještě dlouho dít musí, a to nejen pro ženy, ale obecně pro všechny, ať jde o nerovnost rasovou, etnickou, práva queer komunity, dětí, obětí násilí, válečných konfliktů, o ekosystémy, přírodu jako takovou.

Otázky snad budí jen volba ilustrovaného doprovodu. A to i přesto, že je ilustrátorské duo Rutová a Kukovičová špičkové a že je původní ilustrování knih obecně žádoucí. Jednoduchá linka portrétů ale mnohdy nepřináší žádné svědectví o době, atmosféře a poetice, kterou se text jinak snaží vehementně přiblížit. Jediná fotografie je na obálce a má tentokrát nesouměřitelný evokační náboj.

Tak jako autor nemá žádnou potřebu jednotlivé hudebnice hodnotit, jen s pochopením vypráví o jejich hvězdných i temných, silnějších i méně výrazných momentech, nechává jim také ve vlastním příběhu poslední slovo, když kapitoly končí rozumně dlouhým playlistem s QR kódem. Ostatně právě o tu hudbu přece jde, kniha k ní jen vhodně rozmasíruje uši. ●